

Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΒΔΟΜΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΣΧΑ

ΕΝ ΛΕΥΚΑΔΙ

ΓΕΩΡΓΙΩ Α. ΒΑΛΑΒΑΝΗ.

Οἱ Σ κασανοὺς ὀφθαλ-
μοὺς τῆς ἐρωμένης μου
καὶ τὰς Ἀθήνας κα-
τέλιπον τὸ Σάββατον
τοῦ Λαζάρου, λυπού-
μενος διότι τὸ ἀτμό-
πλοιον ἐστερεῖτο τῆς
ταχύτητος τοῦ Βαρ-
γώση ἴνα, ἐν μιᾷ σιγμῇ
καὶ μόνῃ, εὐρεθῶ ἐπὶ
τοῦ Ἀλεξάνδρου τῆς
Λευκάδος μου καὶ ἀ-

κούσω τὴν ἀφελῆ ἐκστήθισιν τοῦ ὠραίου θρησκευτικοῦ ἄσματος
ὑπὸ τῶν μικρῶν συμπικτριωτῶν μου, οἵτινες, φιδροὶ, μὲ τὸν γέλωτα
τῆς ἀνατελλούσης ἡθῆς ἐπὶ τῶν χειλέων, περιάγουσιν, ἀπὸ οἰκίας
εἰς οἰκίαν, τὴν πρωίαν τοῦ Σαββάτου, ἀνθῆσιν ἐστεφανωμένον τὸν
Ἰησοῦν ἐν σταυρῷ, ἄδοντες.

» Ἡρθ' ὁ Λαζάρου, ἦρθαν τὰ Βάγια

» ἦρθ' ἡ γιορτὴ, ποῦνε μεγάλη κι' ἄγια...

καὶ μὲ τὰ καλάθια εἰς τὰς χεῖρας περιμένοντες τὰ ἀυγὰ τῆς καλῆς
νοικοκυρᾶς.

Ἠξιώθην ὅμως τὴν παρασκευὴν νὰ ἴδω ἐν Ἀθήναις τὸ ἀνδρείε-
λον τοῦ Ἀουάζαρου ἢ τὸ παράλλαγμα ἐκεῖνο κάλλιον,
ἄπερ εὐεϊδεῖς χωρικαὶ ἐπ' ὤμου φέρουσιν, ὡς ἀτσιγγανίδες μητέρες
τραγωδοῦσαι,

» Ἐρδ' ἀουάζαρε πὲρ βέ

» γκροῦντε, ντοῦντε ζαερέ. . .

καὶ μὲ συγχωρεῖτε διὰ τὴν ὀρθογραφίαν.

Τότε ἐμνήσθην τῆς πατρίδος μου, παραβάλλων τὴν κατάνυξιν
μεθ' ἧς ἀσπαζόμεθα τὸν θριαμβεύσαντα Ἰησοῦν, πρὸς τὸν γέλωτα δὴ
ἐγείρει ἡ κωμωδοποιήσις ἐκεῖνη τοῦ δυστυχοῦς Λαζάρου, ὅστις, ἵνα
καλύψῃ, ὡς φαίνεται, τὴν ἐκ τοῦ τάφου γυμνότητά του, ἐνεδύθη τὸ
ἀλθρακικὸν σιγούριον καὶ τὴν γυναικείαν καμίτζαν.

Ἀφικόμεναι εἰς Λευκάδα τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς τῶν Βατίων
καὶ μετὰ τὰ συνήθη φιλήματα καὶ χειροσφιζήματα, ἅτινα μοὶ ἦσαν
λίαν ὀχληρὰ ὡς ἐκ τῆς δυσφόρου ὁσμῆς τοῦ σκόρδου, ἦν καὶ τὰ
προσφιλέστερα στόμακα ἐξέπεμπον, ἐπλήρωσα καὶ ἐγὼ τὸν στόμαχον
σκορδαλιᾶς μεθ' ἄλμυροῦ ὀψαρίου, μετσχῶν οὕτω τοῦ ἐθίμου τού-
του τῶν συμπολιτῶν μου, οἵτινες μὴ ἀκούμενοι εἰς τὴν διὰ βατίων
καὶ κλάδων ὑποδοχὴν τοῦ ὀδοδρομοῦντος Θεοῦ, πληροῦσι τὴν ἀτμό-
σφαιραν ὀλόκληρον τοιαύτης ὁσμῆς, ἵνα καὶ τὸν οὐρανίονα διὰ με-
γαλοπρεποῦς θυμιάματος χαιρετήσωσι.

Μετ' ὀλίγον ἡ αὐλειὸς θύρα ἀνοίγεται καὶ τρία ἢ τέσσαρα πε-
ταχτὰ παιδιὰ, φέροντα ὑπὸ μάλης φέρτωμα βατίων, περιετριγύρισαν
τὴν μητέρα μου.

— Ἄ! λέγει, τὰ βάλει ἀπὸ τὴν ἐνορία μας

— Ἀπὸ τὴν παππᾶ Καλαφάτη, ἀπήντησαν ἐκεῖνα, λαμβάνοντα
ἐνταυτῷ ἀνὰ ἓν δεκάλεπτον ἕκαστον.

Ἡ μήτηρ μου, λαβοῦσα τὰ βάλει, ἔκαμε τὸ στυρό της, τὰ ἡσπά-
σθη, τὰ προσήγγισε εἰς τὸ μέτωπόν της καὶ

— Ἀνάσπασέ τα, παιδί μου, νᾶνε βοήθειά σου, μοὶ εἶπε.

Ἐγὼ μετὰ σεβασμοῦ τὰ ἐδέχθην, ἀλλά. . . ἐγέλασα ὀλίγον εὐθύς
ὡς οἱ ὀφθαλμοὶ μου ἠτένισαν εἰς τὰς βατῖοφόρας—μικρὰς στρογ-
γύλας ἐκ χάρτου εἰκόνας, ἅς, κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας, μὲ τὰ
πλέον χονδρὰ χρώματα, οἱ μικροὶ παῖδες σχεδιάζουσι πωλοῦντες
αὐτὰς ἀντὶ 2 τὸ πολὺ 4 λεπτῶν ἕκαστην πρὸς τοὺς ἱερεῖς.

Ἐπ' αὐτῶν σχεδιογραφεῖται ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ πώλου ὄνου, ἡ χεὶρ στιβαρὰ βρασοφορεμένη κρατοῦσα σταυρὸν καὶ φοῖνικα.

Ὁ Ὁρατῖος Ἰησοῦς μεθ' οἷας δυσμορφίας εἰκονίζεται! ἔχει τοὺς ὀφθαλμοὺς πολλῶ μείζονας τοῦ στόματος, τὰς χεῖρας χονδροτέρας τῶν ποδῶν· καὶ τὸ δυστυχεὲς ἐκεῖνο ζῶον, παράδειγμα ὑπομονῆς! πῶς δύναται νὰ βαστάζῃ τὰ τόσῃ δυσανάλογα ὄτα!

Τὴν πρώτην ἐσπέραν, ἐνθυμοῦμαι, τῆς ἀφιξέως μου, πολλὰ καλὰ γειτόνισσαι ἤλθον ἵνα μὲ χαιρετίσωσι καὶ ἵνα μάθωσιν ἂν τὰ water proof τῶν Ἀθιδῶν καλύπτουσι τὰ ρυπαρώτερα καὶ ἀρχιότερα ἐνδύματα, ἢ ἂν οἱ ἀνδρικοὶ πῖλοι παρέχουσι πλείονα δι-
καιώματα εἰς τὸ ἀδικούμενον φύλλον των· καὶ ἐγγέλων χαροπαὶ μὲ τὰς ἀπαντήσεις μου, μὲ τὰς ἐρωτήσεις των μᾶλλον καὶ ἐσπινηθῆ-
ζον οἱ μέλκνες ὀφθαλμοὶ των καὶ ἔτριξε τὸ κάθισμα ἐκ τῆς εὐλυ-
γισίας των βεβαίως.

— Ἐ! λέγει μεσηλιξ γυνή, ἄγαμος μὲν, ἀλλ' ἔχουσα ἀξιώσεις, ἃς ἠτιολόγει ὁ πρόσφατος γάμος εὐειδεστάτης συνομηλικῆς της, αὔριο μεγάλη δευτέρα, μεγάλη μαχαῖρα, θὰ πάψουν τὰ γέλοια, ἀρχινᾶνε τὰ βάσανα τ' ἀφέντη τοῦ κόσμου.

— Γιατί, σόρα Τασούλα, περίεργος ἐγὼ, χάριν τῆς Ἐθνολογικῆς Ἐταιρίας, τὴν ἠρώτησα, λὲς μεγάλη μαχαῖρα;

— Νᾶ σοῦ 'πῶ, πολύχρονέ μου, μοὶ λέγει, κί' ὁ σὺ σὰ γραμμα-
τικός τὰ 'ξέρεις, γιατί τὰ γράφουν τὰ λίμπρα.

— Ναί, μὰ κάμε μου τὴ χάρι νὰ μοῦ 'πῆς, τῇ ἀπῆντησα, γιατί δὲν τὸ παραθυροῦμαι.

Καὶ ἡ πρωτότυπος Ἑλληνικὴ πηγὴ, ἡ Τασούλα, μοὶ διηγήθη τὰ ἐπόμενα:

» Ἡ σχωρεμένη ἢ βαθὰ μας ἡ Τρέκενα, κάθε βράδυ 'ποῦ ἐκαθό-
μαστε ἐμεῖς ἢ παιδοπούλας τριγύρω της, μᾶς ἔλεγε ἀπὸ κανένα
» μῦθο γιὰ νὰ περᾶ ἡ ὥρα. Θυμοῦμαι 'ποῦ 'σὰν κληθῶρα κ' εὐ-
» λογημένη, ξεμερώνοντας μεγάλη δευτέρα μᾶς ἔλεγε πάντα μ' εὐ-
» λάθεια,

» Μεγάλῃ Δευτέρᾳ—μεγάλῃ μαχαῖρα.

» Μεγάλῃ Τρίτῃ—μεγάλος πετρίτης.

» Μεγάλῃ Τετάρτῃ—μεγάλο μαράζι.

» Μεγάλῃ Παρασκευῇ—μεγάλῃ ὑπομονῇ.

» Μεγάλῃ Σάββατῳ—ὄλο χαραὶς γεμάτο.

— Μὰ γιατί, σόρα Τζουϋλα, τὴν ἠρώτησα, τὸ λένε τέτοιο μοιρολόγι;

— "Α! νὰ σοῦ 'πῶ, χαϊδαντά μου, κ' ἐγώ, θυμοῦμαι, τὴν ἐρώ-
 » τισα τὴ σχωρεμένη τὴ βαβὰ μου καὶ μοῦ εἶχε 'πεῖ, πῶς μιὰ
 » φορά, μιὰ μάνα εἶχε ἓνα μοναχογιουῖ, κ' ὅτες τῆς τὸν πῆρ' ὁ
 » Θεός, τῆς καφερῆς, τὸν ἔβαλε μέσ' σὲ μιὰ κασέλα κ' ἀρχίναε νὰ
 » τὸν μοιρολογάη. Ἦτανε τότε μεγάλη 'δδομάδα καὶ τὸ μέγα σάββα
 » ἔκαμ' ἡ χάρι του ὁ μεγαλοδύναμος τὸ θάμμα κ' ἀναστήθηκε, κ'
 » ἀπὸ τότενες, ἐκείνη ἡ καφερῆ, κάθε μεγάλη 'δδομάδα, ἔλεγεν αὐτὸ
 » τὸ τραγουδι.

'Εσιώπησα καὶ ἐγὼ τότε ἀποθαυμάζων τὸ ἔνδυμα δι' οὐ περιέ-
 βαλλεν ὁ λαὸς τὰ περὶ 'Ιησοῦ θρησκευτικὰ ἱστορήματα.

*

Ὁ Ἀναγνώστης μου δὲν πιστεύω νὰ ἀνυπομονῆ πολὺ ἵνα φθά-
 σωμεν εἰς τὸ Πάσχα, ἐνῶ προηγῶνται ἀκόμη τόσα καὶ τόσα, ἀρ-
 χόμενα ἀπὸ τῶν δακρῶν τῆς Μεγάλης Πέμπτης μέχρι τῶν τουφε-
 κισμῶν καὶ τρομπονισμῶν τῆς Κυριακῆς. Ἄλλως τε δὲ νὰ παρέλ-
 θωμεν σιγῇ ὀλόκληρον τὸ κομβολόγιον, ὃ παρέχει ἡμῖν ἡ Μεγάλη
 Πέμπτη δικαίως θὰ ἐθεωρεῖτο ὡς ἐν τῶν βαρύτερων Ἐθνολογικῶν
 ἀμαρτημάτων.

Καὶ ἀληθῶς κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τίς Χριστιανὸς δὲν ἀναμι-
 μνήσεται μετ' ἄλγους καρδίας τὰ φοικτὰ πάθη ἐκείνου τοῦ ἐσταυ-
 ρωμένου; τίς Ἀθηναῖος τοὺς καυστικούς ἐκείνους συνωστισμούς καὶ
 τὰ ἱερὰ θύματα τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς; τίς Λευκάδιος, τὴν ἀκο-
 λουθίαν τοῦ ἱεροῦ νικητῆρος, μεθ' ἣν ἐπὶ τῆς ἀψίδος τῆς ἰδρυθείσης
 κατὰ τὸ 1872 πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ ποιητοῦ δαφνηφόρου ἐπιστρέψαν-
 τος ἐξ Ἀθηνῶν, μετὰ τὸν πρὸς τὸν Πατριάρχην Διθύραμβόν του, ὁ
 Ἀρχιεπίσκοπός μας ἐνίψε δύο δωδεκάδας ἱερῶν ποδῶν αἰδημόνων
 ρασοφόρων; τίς προγιάστωρ δὲν ἐνθυμεῖται, ὅτι σήμερον τρώγουσιν
 ἔλαιον; ποία νοικοκυρὰ δὲν κραδοκεῖ τὸ μέγεθος τοῦ σημερινοῦ
 αὐγοῦ τῆς ὄρνιθός της, ὡς ἐξ αὐτοῦ πηγαζούσης πάσης εὐτυχίας
 τοῦ οἴκου της; ἀλλ' ἀκόμη . . . ποία γραῖα δὲν φοβεῖται τὴν ἐσπέ-
 ραν ταύτην μήπως καμμία μάγκα προσράψῃ τὸν τσομπέν της εἰς
 ἕτερον ἄλλης συναδέλφου της; τίς ἐξ ἡμῶν δὲν ἀνκαλεῖ μετ' ὀρέ-

Ξεως τούς αστραγάλους δι' ὧν ἐπλήρου κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν τὰ θυλάκιά του, ὅπως μὴ ἀποκοιμηθῆ εἰς τὰ δώδεκα εὐαγγέλια ; ποία τῶν καλῶν μας γρασιῶν δὲν τηρεῖ ἔναυλον ἔτι εἰς τὰ ὠτά της τὸ

» Τίκι—τίκι

» καὶ τὸ σχωρετίκη

» θεὸς σχωρὲς τούς πεθαμμένους σου,

ὅπερ νύκτωρ ἠκούετο ὑπὸ ἐπαιτούντων παιδιῶν ; τίς φλογερὸς ἐραστῆς ἢ ἐντροπαλὴ ἐρωμένη δὲν ἀποζητεῖ τὸ ἀστεῖον ἔθιμον τῶν πατέρων μας, οἵτινες περιτετυλιγμένοι ἐν λευκαῖς συνδύσι περιήρχοντο τὴν ἐσπέραν τὰς ἐκκλησίας ἐπαιτούντες δῆθεν ;

Καὶ πόσα ἄλλα ἀκόμη, περίχρα γεννήματα τῆς ἀγίας ταύτης ἡμέρας, διολισθαίνουσι τῆς γραφίδος καὶ τοῦ ὀξυδερκεστέρου παρητηρητοῦ, ἐκτὸς ἐν οὗτος ἀνήκη εἰς τὸ ἕτερον φύλον.

Ἄλλ' ἄς προχωρήσωμεν.

Ὁ Λευκάδιος λαὸς εἶνε ἰδιότροπος ἐπὶ τοσοῦτω, ὥστε οὐδὲ τούς ὑψηλοῦς πύλους τῶν ἀρχόντων του ἀνέχεται· καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ ἐκδηλώσει τῶν θρησκευτικῶν αὐτοῦ αἰσθημάτων δὲν ὀλιγόρησε νὰ καταδείξῃ τὸ ἴδιον τοῦτο χαρακτηριστικόν του, διακίρσας τούς Ἐπιταφίους εἰς Δημοσίους τάξεως — Ἀριστοκρατικούς — καὶ Δημοκρατικούς.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς Μεγάλης Παρσκευῆς περὶ τὴν 5ην ὥραν ὁ Ἐπαρχος μετὰ τῶν ὑπαλλήλων καὶ αἱ λοιπὰ ἀρχαὶ συνοδεύουσι τὴν τελετὴν τοῦ ἐπιταφίου τῆς Μητροπόλεως, ἐν ἧ, ἐκτὸς τῶν ἀρχαῖζόντων ὑψηλῶν πύλων καὶ φράκων Ἀγγλικῆς κατασκευῆς δηλ. : τῆς ἐπὶ Ἰονίου Πολιτείας, διακρίνονται οἱ μικροὶ παιῖδες μὲ τὰ κριτσόνια καὶ αἱ εὐλαβεῖς παρμάνκι αἱ προστατεύουσαι τὰ εἰς ἀγγελούδια μετημφισμένα παιδιὰ, ἅτινα ἐλαφρὰ καὶ γελαστὰ εἶνε ἔτοιμα νὰ πετᾶζωσιν, πράγματι, ἀπὸ τὴν χαρὰν των.

Τὴν 9ην ὥραν τῆς νυκτὸς τὰ λείψανα τῆς ἀριστοκρατικῆς τάξεως ἀκολουθοῦσι τὸν Ἐπιτάφιον τοῦ Παντοκράτορος, ὅστις σοβαρὸς καὶ ἐπιβλητικὸς, ὡς οἱ προστάται αὐτοῦ, δὲν ἀπέχει πολὺ τοῦ γελοίου, ὡς ἐκ τῶν διαδραματιζομένων ἀστείων ἐπεισοδίων· αἱ μάγκαι, ὅλως ἀγνώμονες πρὸς τούς εὐεργέτας αὐτῶν, ἄρχοντας, σὼπτουσιν αὐτούς καὶ κατὰ τὴν ἐπιτέλεισιν τοῦ ὑψίστου αὐτῶν καθήκοντος φωνάζοντες ἐν μέσῃ ἀγορᾷ—μπεροῦκα, ὡς ἐν ἧτο ἀδύνα-

τον νὰ ὑπάρξῃ καὶ φαλκικὰ τις κεφαλὴ μεταξὺ τῶν φιλολάων.

Ἐν τούτοις πάντα ταῦτα δὲν συγκινοῦσι, δὲν εὐχαριστοῦσι διότι εἶνε πλαστὰ, νόθα, ἀποκυήματα πολιτισμοῦ ξένου, ἀμαυροῦντος τὴν ἀγγλὴν δι' ἧς ὁ λαὸς, ἐν ὄλῃ αὐτοῦ τῇ ἀθωότητι, ἀγαπᾷ νὰ περιβάλλῃ τὴν ἀγίαν λιτὴν ταύτην.

Ὁ λαὸς τῆς πατρίδος μου εἶνε ἀπλοῦς μὲν, ἀλλ' εὐφάνταστος καὶ ἀστεῖος· ἂν δὲ κατὰ τὴν ἐκδήλωσιν τῶν αὐτοῦ αἰσθημάτων καταδείκνυται ἐνίοτε ἐπιλήψιμος καὶ συχνότερον γελοῖος, ἀποδοθήτω τοῦτο μᾶλλον εἰς τὸ ὅτι εἰσέτι δὲν ἐδόθη εἰς τὸ πνεῦμα του ἡ προσήκουσα διεύθυνσις καὶ εἰς τὴν καρδίαν του ἡ κατάλληλος τροφή.

Ἐν τούτοις γελαῖ, ὁσάκις βλέπει τί γελοῖον ἀστείζεται, ὁσάκις δὲν βλέπτει ἄλλον καὶ τύπτει . . . πολὺ ἀργὰ ὅμως ἀγνοεῖ τὴν δυνάμιν του.

Ὁ Ἐπιτάφιος, ὁ περὶ τὸν βαθὺν ὄρθρον τοῦ Σαββάτου φαλλόμενος, εἶνε ὁ Δημοκράτης. Τὸν ἐπιτάφιον τοῦτον προσκυνεῖ ὁ λαὸς περισσότερο, σέβεται βαθύτερον, δοξάζει εἰλικρινέστερον καὶ πάντα ταῦτα διότι . . . ἐγὼ λέγω, διότι τὸ πνεῦμά του ζηλεύει τὴν ὑποφώσκουσαν ἡῶ, διότι ἡ καρδία του τέρπεται εἰς τὸ πλήρες ἐλπίδων ἔσμα τῆς χειλιδόνας, διότι προσέτι ὁ ἀρχὼν του κοιμᾶται ἀκόμη καὶ δὲν ἐμποδίζει αὐτὸν νὰ χύσῃ τὰ δάκρυά του ἀφθονα, νὰ αἰσθανθῇ τὴν καρδίαν του πετώσαν, νὰ σκώψῃ, ἂν θέλετε, τὴν ἐκκλησίαν του, νὰ περιπαίξῃ τὰς γυναῖκάς του, νὰ βαστάσῃ καὶ ἐκεῖνος τέλος τὴν Λάρανα τοῦ Σωτήρος του.

ὑπὸ τὸ τεφρόχρουν χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὴν τερπνὴν πρωϊνὴν αὐρανὸν, εἶνε ἀληθῶς ὠραῖον, μεστὸν συγκινήσεως πλῆθος νὰ περιάγῃ τοὺς Ἐπιταφίους ὄλων τῶν Ἐκκλησιῶν ἀνὰ τὴν πόλιν· πάντες νὰ ἐξυπνώσι πρὸ τῶν ὀρνίθων, ζωηρὰ τὰ φῶτα νὰ ἀντικαθιστώσι τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ ἀποσβενημένους ἀστέρας καὶ νὰ συνοδεύωσι τὰς τελετὰς ταύτας τόσα μάλιστα ἀφυπνισθέντα βλέμματα εὐλογίστων μυροφόρων.

Δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ζηλεύονται τόσαι καλλοναὶ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, ὅτι πετώσι τόσαι ἐλπίδες ἐπὶ τῶν χειλέων τῶν παιδιῶν ἐκεῖνων, ἅτινα χαροπὰ σκώπτουσι τὰς Μαγδαλινας τῆς Ἀγίας Παρρασκευῆς φωνάζοντα

Ψωμί και 'ξετίδι
για 'λίγο φτιασίδι.

Διότι, 'ίνα σ'ες εἶπω τὴν ἀλήθειαν, αἱ γυναῖκες πρωταγωνιστοῦσι καθ' ὅλην τὴν νύκτα τῆς Μεγάλῃς Περκασκευῆς· αἱ δὲ μᾶλλον φιλό-θηρησκοί, ἀλλὰ καὶ αἱ μᾶλλον φλύαροι διανουκτερεύουσι παρὰ τὸν τάφον τοῦ Ἰησοῦ ψάλλουσι τὸ

Καλὸν καὶ τ' ἄγιος ὁ Θεὸς
καλὸν κί' ὅπου τὸ λέγει.

'Εγὼ ὅμως φαντάζομαι τὸσας ἄλλας μυστηριώδεις συνομιλίαις, διότι πάντοτε περσευρίσκονται περισσότεραι τῶν δύο καὶ ὁ καφές, ὡς λέγουσι κακὰ τινα στόματτα, δὲν ἀποχωρίζεττι τοῦ πένθους των!

**

Τὸ Μέγα Σάββα εἶνε μία τῶν ἡμερῶν ἐκεῖνων καθ' ἃς ἡ ἀγορά μας ἀποτελεῖ τὸ λαμπρότερον θέαμα καὶ παρίστησι τὴν ζωηροτέραν κίνησιν.

Χαρὰ οἰκογενειακῆ, αἰσθημα θρησκευτικόν, προλήψεις ἀθῶαι καὶ περιεργοί, γέλωτες, ἐνδυμασίαι ποικίλαι, πνεῦμα κερδοσκοπικόν, ὅλα ἀναμιξὶ διακυμαίνονται ἐν τῷ πλήθει ἐκεῖνῳ τῶν ἀστῶν, τῶν χωρικῶν, τῶν Ἀκαρνάνων τῶν πληρούντων τὴν ἀγοράν μας.

Βλέπει τις νὰ διολισθηθῆν ὑψηλὸς τις πῖλος μέσῳ τῶσων κυανῶν μανδηλίων ἢ ἐρυθρῶν φεσίων καὶ νὰ ῥυπαίνηται ἱστορικὴ βελάδα, κύριος οἶδε, πρόφην τινὸς municipale προστριβομένη τῇ γρεβενῇ κάπα ἡλιοκοῦς τινος στερεοελλαδίτου καὶ τῇ λάγια φλοκάτῃ χωρικοῦ τινος Λευκαδίου.

'Ολόκληρον δὲ τὸ πλήθος τοῦτο, τὸ διαγκωνιζόμενον ἐν πολλῶ στενῷ ἀναλόγως χώρῳ, ἐν μόνον θέμα ἔχει, περὶ ἓνα σκοπὸν ἀναστρέφεται, τὴν ἐκλογὴν ἀρνίου λευκοῦ, παχέος, ἀρτιμελοῦς, μὲ οὐρᾶν πλατεῖαν, μὲ στῆθος χονδρὸν, ζωηρὸν ἂν θέλετε, θρασὺ ὡς τὸν κύριόν του, 'ίνα οὕτω διὰ τοιούτων ἀρετῶν πεπροικισμένον ἄξιον κριθῆ τῆς θυσίας.

Περὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἀρνίου ἰδιάζουσιν προσοχὴν καταβάλλουσιν οἱ μνηστῆρες, οἵτινες, κατ' ἔθος τὴν ἡμέραν ταύτην, πέμπουσιν εἰς τὴν νύμφην τὸ ἀρνὶ ἀνθεσιν ἐστεφανωμένον, ὅπερ κατ' ἐξαιρέσιν φήνεται τὴν Κυριακὴν καὶ διανέμεται εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους.

Πόσον εὐτυχῆ εἶνε κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τὰ λάγι' ἄρνια δη-
λαδῆ τὰ μέλκνα, θεωρούμενα, ὡς ἐκ τοῦ χρώματος, δυσσιώνιστα
καὶ συνεπῶς ἀνάξια νὰ μετὰσχῶσι καὶ διὰ τῆς σφαγῆς των τι
τῆς χαρμωσύνου ταύτης ἡμέρας.

Ἐν τούτοις ἡ ζωηρότης αὐτῆ διαρκεῖ μόνον μέχρι τῆς 10ης πρωῶ-
νης ὥρας, καθ' ἣν πέφτει τὸ κομματί, σύμβολον τῆς καθό-
δου τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὸν ἄδην.

Κομματί - morceau—pezzo εἰς οἷαν δῆποτε γλῶσσαν καὶ
ἂν τὸ θέλετε, σημαίνει τεμάχιον, μέρος, καὶ τὴν λέξιν πᾶς τις εὐκόλως
ἐννοεῖ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὴν φράσιν πέφτει τὸ κομματί, ἣν ὁ
Λευκάδιος μεταχειρίζεται, ἔνα δι' αὐτῆς δηλώσει, λίαν ὅμως περι-
ληπτικῶς, τὴν θραῦσιν πικρῶς ἀγγεῖου καθαρῶ ἢ ῥυπαροῦ, τὰς
φωνὰς, τοὺς ἀλλοπαγμούς, τοὺς τουφεκισμούς, τοὺς τρομπονισμούς,
τὴν σφαγὴν τοσοῦτων ἀρνίων, τοὺς ἤχους τῆς μουσικῆς καὶ προσέτι
τὴν θραῦσιν κερκλῆς τινος ἀνοήτου.

Διότι ἄμα ὡς ἡ 10η σημάνη καὶ οἱ ἱερεῖς κρεμασθῶσιν εἰς τὰ
κωδωνοστάσια καὶ ἡ μουσικὴ ἀρχίσῃ νὰ παίζῃ κανένα κομματί
καλὸ, καὶ πᾶσα καλὴ νοικοκυρὰ, πᾶσα πεταχτὴ κοπέλα, πᾶς φούρ-
ναρης ἢ καταστηματούχος ἀρπάξει τὸ ἐπὶ τούτῳ φυλαττόμενον
διερρωγῶς ἀγγεῖον, εὐγενὲς ἢ ἀγενὲς καὶ τὸ ῥίπτει θερμῶς ἐκ τοῦ
παραθύρου, ἀποδαπανῶν πᾶσαν αὐτοῦ τὴν δύναμιν, ἔνα κροτήση
περισσότερον, ἔνα προξενήσῃ τὸν γέλωτα τῆς κελῆς δεσποινίδος,
ἔνα θραύσῃ ἀντὶ νὰ θραυσθῇ καὶ πάντῃ ταῦτα πρὸς δόξαν τοῦ Ἰη-
σοῦ τοῦ διαρρηγνύοντος τὰς πύλας τοῦ ἄδου, τοῦ ὑποδεικνύοντος
εἰς τὸν Ἀδὰμ τὸν παρὰδεισον καὶ ἀναγγέλλοντος ἡμῖν ζῶην τὴν
αἰώνιον.

Βαθμί! παπαί! κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην εἰς πᾶσαν ἀστεγὸν
κερκλήν.

Αἰματώθηκε πλέον ἡ Λαμπρὰ ἀπὸ τῆς ὥρας ταύτης καὶ πᾶσαι
σχεδὸν αἰ ἀλλειοὶ θύραι ὑποδεικνύουσι τοῦτο διὰ τοῦ ἐξ αἵματος
στυροῦ ὃν φέρουσι.

Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην κάθε καλὴ νοικοκυρὰ βιάφει τὰ αὐγὰ
κόκκινα, ἰδίως περιποιουμένη τὸ αὐγὸ τῆς Μεγάλῃς Πέμπτης.

Τὸ αὐγὸ τὸ γεννηθὲν τὴν ἡμέραν ταύτην ἀπολαύει ἰδίων προνο-

μίωv καὶ προστασίας, ὡς φέρον ἐν ἑαυτῷ τὴν εὐτυχίαν ἢ τὴν δυστυχίαν τοῦ οἴκου.

Θεωροῦσιν οἱ Δευκαδῖοι τὸ αὐτὸ τῆς Μεγάλης Πέμπτης, ἂν κατὰ τὸ μέγεθος ὑπερέχει, ὡς αἴσιον οἰώνισμα καὶ κατὰ τὴν συνήθη φράσιν κατὰ καλὸ μέγαλο θεὸν νᾶρτη ἔς τὸ σπίτι, δι' ὃ τρώγουσιν αὐτὸ μόνον οἱ σύζυγοι ἢ τὰ τέκνα, οἱ δὲ ναυτιλλόμενοι τὸ φυλάττουσιν ὡς κατευναστικὸν τῆς τρικυμίας.

Οὕτω, λοιπόν, καὶ ἡ ἡμέρα αὕτη διέρχεται εὐφρόσυνος, χαροπή, ὡς ἀποτίνοσα πᾶσαν ὑποχρέωσιν τοῦ στομάχου πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν.

Ὅσον καὶ ἂν ἤμεθα δύσπιστοι, ὅσον καὶ ἂν τὸ πνεῦμα ἡμῶν ὑποχωρεῖ πρὸ τῶν εὐγλώττων ἐπιχειρημάτων σοφῶν ὑλιστῶν, ὅσον καὶ ἂν ἀπαισιοδοξῶμεν πρὸ τῶν ἱερῶν ἱστορημάτων, ἐν τούτοις ἡ καρδία μας συντριβεται κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην, καθ' ἣν ἀγία συγκίνησις διήκει τὰ σπλάγχνα μας καὶ τὸ χριστὸς ἀνέστη ἐμφυσεῖ πνοὴν ζωῆς τελειότερας ἐν τῇ ψυχῇ μας.

Καὶ αἰσθάνονται τὰ χεῖλη μας γλυκύτερόν τι, εἰλικρινέστερόν τι ἀνταλλάσσοιτα τὸ φίλημα τῆς ἀγάπης.

Καὶ εὐφραίνεται πᾶσα κτίσις, καὶ συγχορεύουσι τὰ οὐράνια μετὰ τῶν ἐπιγείων, καὶ ἐνθουσιάζει πᾶς τουφεκισμός, καὶ φοβερόν προβάλλει τὸ στόμιον πᾶν τρομπόνιον, καὶ πηδᾷ πᾶν παιδίον μετὰ κόκκινον αὐγὸν εἰς τὰς χεῖρας, προσδοκοῦν κέρδη σημαντικά, ἂν τὸ αὐτὸ αὐτοῦ ἀναδειχθῇ νικητῆς κατὰ τὸ πσούγκρισμα, καὶ ἀνταλλάσσοιται πρὸς δόξαν τοῦ χριστοῦ τόσα ὑποπτα φιλήματα, καὶ ἀνασκιρτᾷ πᾶν θυλάκιον ρασοφόρου προκασιθάνομενον ἐσοδείαν, καὶ ὀξύνεται ἡ φωνὴ ἐκάστου μαγείρου, καὶ καθαρίζονται τόσαι χορδαί, καὶ καθηδύνουσι τὰ ὦτά μας τόσα τύμπανα, καὶ παρασκευάζονται τόσοι εὐσεβεῖς διὰ τοὺς ναοὺς καὶ διὰ τοὺς ἀμνούς, καὶ πᾶσα κτίσις γερκαίρει τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου.

Νομίζει τις, ὅτι ἡ ἡμέρα τῆς Ἀναστάσεως εἶνε ἡμέρα Ἐπαναστάσεως μᾶλλον, διότι δὲν ὑπάρχει ζωστήρ μὴ ὑποκρύπτων πυρίτιδα καὶ χεῖρ μὴ κρατοῦσα πυροβόλον.

Ὅπου καὶ ἂν τις στρέψῃ τὰ βλέμματα συναντᾷ φοβερὰ στόμια

εὐρωπιῶντων τρομπονίων ἢ ἱστορικὰς κουμπούρας, αἵτινες, τίς οἶδε, τίνα ζῶνῃν ἐστόλιζον ἄλλοτε.

Καὶ δυστυχῶς τὸ βάρβαρον τοῦτο ἔθιμον, τὸ τοσάκις πρόξενον καταστὰν ἀλμυρῶν δακρῶν, μετὰ τῆς αὐτῆς θρασύτητος κατ' ἔτος ἐπαναλαμβάνεται.

Καθ' ἅπασαν σχεδὸν τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα τὰ ἀρνιά τὰ ψήνουν τὴν Κυριακὴν, ἐν τῇ πατρίδι μου ὅμως ἡ θυσία αὕτη τελεῖται τὴν Δευτέραν, ἀφιεμένης τῆς Κυριακῆς ἐλευθέρως πρὸς κατανάλωσιν τοῦ δυναμωτικοῦ πατσακλιίου.

Ἐν τούτοις, ἂν καὶ τὴν Κυριακὴν διατηρῶμεν τὸν στόμαχον ἐλαφρότερον, τὴν κεφαλὴν βαρύνομεν κατ' ἀντίστροφον λόγον εὐδοκίᾳ τῶν ἱερέων μας, οἵτινες προνοητικοὶ ὡς καλοὶ νοικοκυραῖοι ἐπιμελοῦνται εἰς τὸ νὰ διασκεδάξωσι τοὺς ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν αὐτῶν ἀγίους, συνοδεύοντες αὐτοὺς πομπωδῶς μετὰ τουφεκισμῶν καὶ τρομπονισμῶν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας μέχρι τῆς πλατείας, προνομιακῶ τῷ τρόπῳ, ὡς ἦδη ἐξηγούμεθα.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς περιεπάτουں μεθ' ἐνὸς λίαν προσφιλοῦς μοι προσώπου νεάζοντος κατὰ τὴν ψυχὴν ἢ τὸ σῶμα, ἀστείου ἂν θέλετε καὶ Λασκαρατιζοντος ὅσον πέρνει.

Ἡ ἀγορὰ καὶ ἡ πλατεία κατὰ μεσοτὸς διὰ διαγκωνισμῶν μόλις ἐπέτρεπεν ἡμῖν νὰ συμβαδίζωμεν. Ἐνθεν καὶ ἔνθεν εὐεργετικοὶ οἱ ἐξῴσται καὶ τὰ παράθυρα ἐστολιζόντο μὲ τὰ ὠραιότερα ἄνθη καὶ τὰς δριμυτέρας τσουκνίδας· ἰδίως δὲ ἡ πλατεία, ἐκτὸς τόσων ἄλλων, ἅτινα παρεῖχε πρὸς καταριθμησιν, ἂν ἤρχόμεθα ἀπὸ τῆς ἱστορικῆς σκᾶλας μέχρι τῶν πτερῶν τῶν ἀεικινήτων κλητήρων ἐδείκνυε δύο παμμεγέθη γελοιογραφικὰ πυροτεχνήματα, ἐντοπίου σκευασίας, παριστάνοντα τὸν Διοκλητιανὸν καὶ τὸν Λυαῖον.

— Ὁ Δῆμος τὰ ἔκαμε αὐτὰ ; ἠρώτησα τὸν φίλον μου.

— Ὅχι δά ! μοὶ ἀπήντησεν, ὁ δῆμος ἔχει ἐξοδα τόρα, αὐτὰ τᾶκαμ' ὁ Ἀῖ-Δημήτρις.

— Ὁ Ἀῖ-Δημήτρις ; ἠθέλησα νὰ τὸν ἐρωτήσω, ἀλλ' αἱ φωναὶ καὶ αἱ παρακλήσεις δεκάδος ποικίλης μορφῆς καὶ ἐνδυμασίας ἀνθρώπων, περικυκλωσάντων τὸν φίλον μου, μὲ διέκοψαν.

— Μὰ νάρθης ἡ γλίγωρα, ἐπανελάμβανε δεκάς στομάτων, γιὰτὶ ἐπιάστηκαν ἢ ἐκκλησιαστικῶν ὅλα αὐτὰ τὰ κάνει ὁ Ἀῖ-Ἀντώνιος.

Βεβαίως φοβερὰν περιέργειαν μοὶ διήγειρεν ἡ πρὸς τὸν φίλον μου διαιτητικὴ αὕτη πρόσκλησις καὶ εἰς ἀπορίαν μὲ ἐνέβαλε μεγίστην ἡ ἄδηλος αὕτη γλώσσα, καθ' ἣν αἱ ἐκκλησίαι πιάνονται ὡς ἀνεράϊδαίς καὶ ὁ καθηγητῆς τῆς ἐρήμου χαρακτηρίζεται ὡς δημεγέρτης . . .

— Μὰ τί εἶνε ; τί τρέχει ; καὶ τῇ ἀληθείᾳ τὴν στιγμὴν ταύτην ἔτρεχε ὅσα τέσσαρα ὁ φίλος μου, ὃν ἠναγκάσθη νὰ ἀκολουθήσῃ.

Οὕτω δὲ ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ἀμφοτέροι ἐφθάσαμεν πρὸ τοῦ ναοῦ τῆς Εὐαγγελιστρίας.

Ἐνταῦθα ὁ ἀναγνώστης μου πρέπει νὰ σταυρώσῃ τὰς χεῖρας, οὐχὶ ἐξ εὐλαβείας, ἀπαγε ! καὶ νὰ ἐπιτείνῃ τὴν σημασίαν ἐκάστης λέξεως, ἵνα κατ' ἐλάχιστον ἐνοήσῃ τί συνέβαινε.

Ἄρα ὡς ἐπλησιάζομεν καὶ ὄλον ἐκεῖνο τὸ γένος τῶν μαύρων ἐφόρμησε καθ' ἡμῶν μετὰ φωνῶν καὶ χειρονομιῶν ἐπιφόβων.

Τὰ ποικιλόχροα φελόνιά των ἀνέμιζον ἐκ τοῦ ὄργασμοῦ των καὶ αἱ ἀεικίνητοι στιβραὶ χεῖρέσ των, προτεινόμεναι φοβεραὶ δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν προώθουν τοὺς συνωστιζομένους εὐλαβεῖς χριστιανούς.

— Σιὸρ Βασίλη — οὕτως ἐκαλεῖτο ὁ φίλος μου — ἔλα ἀδελφεὲ νὰ μᾶς ξεδιαλύνῃς, ἐφώναζεν εἰς τῶν πρεσβυτέρων.

Περίεργος ἐγὼ ἵνα μάθω τί συνέβαινε, καὶ τοῦτο διότι ἐν Λευκάδι δικαίως ἐθεωρούμην ξένος μᾶλλον ὡς ἐκ τῆς μακροχρονίου ἀπουσίας μου, προσήλωσα τὰ βλέμματά μου ἐπὶ τοῦ στόματος τοῦ σιὸρ Βασίλη, ὅπως οὕτω ταχύτερον ἐνοήσω τὰ γινόμενα· ἀλλ' αἴφνης βαρεῖα χεῖρ, βεβαίως ῥασοφορεμένη, μὲ ἠνάγκασε νὰ στραφῶ ἀριστερόθεν.

Τότε δὲ ἐκορυφώθη ἡ περιέργειά μου, ἰδόντος πληθὴν εἰκόνων διαφόρων ἀγίων ἐπ' ὧμου ἰσαριθμῶν φιλοθρήσκων πρέπει νὰ εἶπω, λάβρα γιγάντια ὑψούμενα μέσῳ τοῦ λαοῦ, σημαίας, σταυροὺς ἐπὶ κοντῶν, ἀπειραριθμοὺς κἀννας τὸν οὐρανὸν ἀπειλούσας καὶ πάντα ταῦτα ἀναμιξὶ δικαίως διήγειρον τὴν ἰδέαν σταυροφορίας ἐκ μηχανῆς παρασκευασθείσης.

— Τί εἶνε ; τί τρέχει ; ἔλεγον κατ' ἐμυτόν, διότι βεβαίως οὐδεὶς ἐπροθυμοποιεῖτο νὰ μοὶ γνωρίσῃ τὴν τοσοῦτ' ἄλλως τε συνήθη ταύτην σκηνὴν εἰς τὰ ὄμματά των συμπολιτῶν μου.

Τῇ βοηθείᾳ ἐν τούτοις ἐτέρων συνωστισμῶν καὶ διαγκωνισμῶν ἠδυνήθην πυγμαχῶν νὰ ἤρτηθῶ ἐκ τοῦ βραχίονος τοῦ φίλου μου, ὃν μεριδιῶντα ἤκουσα κελεύοντα τάδε.

«Πρώτη πρέπει νὰ πάη ἡ Βαγγελίστρα 'σὰ Μητρόπολις.

«Δεύτερος, ὁ "Αἰ-Ἀντώνις, ἐπειδὴ καὶ ἐχτίστηκε τελευταῖος.

«Τρίτη ἡ "Αγία Παρρασκευή.

«Τέταρτος, ὁ "Αἰ-Δημήτρις

Καὶ ὁ Θεὸς ἐλέησεν ὥστε ἡ ταξινόμησις αὕτη νὰ γίνῃ ἀποδεκτὴ ὑπὸ τῶν πιστῶν κηδεμόνων τῶν διεκδικούντων τὰ δίκαια τόσων ἀγίων. Οὕτω δὲ ἕκαστος αὐτῶν ἐν πομπῇ καὶ παρατάξει, ἡγουμένου τοῦ ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτοῦ ἀγίου καὶ πληθῆος ὀπλοφόρων διηυθύνθη εἰς τὴν πλατεῖαν, ὅπου ἐκίστη θεία ὑπαρξίς ὄρισται νὰ θαυματουργήσῃ ἀνκλόγως, ἐννοεῖται, τῶν εἰς τὴν πυρίτιδα διαπανθέντων χρημάτων.

Ἐφέτος δὲ χάριν τῆς ἐξαιρετικῆς φιλοτιμίης τοῦ Ἀγίου Ἀντωνίου, κατὰ πρῶτον ἤδη λαβόντος τοιοῦτον θάρρος, οἱ τρελλοὶ πύργυλοι καὶ τὰ βρέλια ὡς καὶ αὐτὴν τὴν λιθόστρωτον πλατεῖαν μας κατέκαυσαν, ἵνα μὴ ἀριθμῆσωμεν τοσαῦτα θυσιασθέντα πανταλόνια καὶ τοσοῦτους ἀποπεφρωθέντας μύστακας.

Ἐγὼ ἐν τούτοις, ἂν καὶ τέλος ἐνόησα, ὅτι περὶ ἐκκλησιαστικῆς λιτανείας προέκειτο, ἀπορῶν ὅμως διὰ τὴν αὐθεντικὴν ἐκείνην τῶν λόγων τοῦ φίλου μου, ἠναγκάσθην νὰ τὸν ἐρωτήσω πόθεν τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἠρύσατο ἐξ οὗ καὶ ἔμαθον

Πρῶτον ὅτι ἦτο ἀρχιεροφύλαξ.

Εἶτα δέ, ὅτι δι' ἐγγράφου τῆς 17 Ἀπριλίου 1819, τῆς Ἀγγλικῆς τοπικῆς διοικήσεως, κανονίζεται ἡ τάξις, ἣν δεόν νὰ τηρῶσιν αἱ ἐκκλησίαι κατὰ τὴν λιτανεῖαν ταύτην τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα.

Οὕτω, λοιπόν, γενόμενος κάτοχος καὶ τῆς ἱστορικῆς ταύτης εἰδήσεως, ἐκκληνηνύκτισα τὸν φίλον μου εὐχαριστῶν αὐτὸν διὰ τὴν τοσοῦτω διασκεδαστικὴν συναναστροφὴν του.

Ἡ Δευτέρα τοῦ Πάσχα ἐν Λευκάδι εἶνε πράγματι ἡ ἡμέρα τοῦ πάσχα καὶ τῆς εὐθυμίας, διότι ἄπασα ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἀσχολία τῶν κατοίκων περὶ τὸν ψηνόμενον ἀμνὸν στρέφεται.

Ἡ ἡμέρα αὕτη παρέχει εἰς τε τοὺς Λουκούλους καὶ τοὺς συμπαθεῖς Μαρίους πολλὰ θέληγητρα, ὡς ἐκ τῆς κρατούσης συνηθείας τοῦ νὰ περιφέρονται οἱ νέοι καὶ οἱ περίεργοι ἀπὸ γειτονίας εἰς γειτονίαν, περισυλλέγοντες, τῇ ἀφορμῇ ἀριθμῆσεως τῶν ἀμνῶν, τόσα ἔντροπαλὰ βλέμματα ποῦ δὲν τὰ εἶδε οὐτ' ὁ ἥλιος ἀκόμα.

Ὁ καλοκαρδισμένος νοικοκύρης ἀφιερῶν τὴν πρωίαν τῆς ἡμέρας ταύτης εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ ἀμνοῦ ὑπὸ ζωηρᾶς κατεχόμενος εὐθυμίας πάντες δὲ οἱ ἐν τῷ οἴκῳ φαῖδροι καὶ γελαστικοὶ ἀνυπομόνως περιμένουσι τὸν κρότον τῆς πιστόλας τὸν ἀγγέλλοντα αὐτοῖς τὴν ὄπτησιν τοῦ ἀρνίου.

Τότε δὲ ὁ πατὴρ μετὰ τῶν τέκνων αὐτοῦ γιὰ τὸ καλὸ τοῦ σπιτιοῦ μεταφέρουσι τὸν ἀμνὸν παρὰ τὴν τράπεζαν, ἐνῶ ἡ καλὴ νοικοκυρὰ ὀφείλει νὰ περισυλλέξῃ τὴν στάχτη γιὰ τὴ γωνιά τῆς, καθαγιάζουσα οἶονεῖ, τῷ τρόπῳ τούτῳ, τὴν ἐστίαν τοῦ οἴκου τῆς.

Διὰ τῆς εὐωχίας δὲ τῆς ἡμέρας ταύτης, δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ἐπισφραγίζεσθαι ἡ θρησκευτικὴ καὶ γαστρομαργικὴ ἀφοσίωσις τοῦ Χριστιανοῦ τῆς ἐποχῆς μας.

(1884).

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΙΩ. ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΣ.

